

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТІ
ОСВІТНЬОЇ ПЕДАГОГІКИ ВНЗ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
З ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
СПОРТУ**

Періодичне видання

Випуск 5

РІВНЕ – 2008

Збірник наукових статей з галузі фізичної культури та спорту „Проблеми фізичного виховання у контексті освітньої педагогіки ВНЗ”. – Рівне: РДГУ, 2008 – Випуск 5. – 131 с.

Упорядник: Демчук С. П., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доц. кафедри ТМФВ.

За загальною редакцією завідувача кафедрою ТМФВ к.п.н., проф. **Кіндрата В.К.** Рівненського державного гуманітарного університету.

У збірнику вміщено наукові праці вчених, аспірантів, вчителів-методистів, вчителів-новаторів. Збірник статей буде корисним для вчителів і викладачів фізичної культури, тренерів, спортсменів, усіх, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку фізичної культури та спорту.

Друкується за рішення науково-методичної ради РДГУ (протокол № 4, від 19.03.2008 року)

Друкується за рішенням кафедри ТМФВ від 11.03.2008 року.

Відповідальність за інформаційну достовірність поданих матеріалів у наукових працях несе автор публікації.

КОНЦЕПЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ „ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ” В РІВНЕНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Фізична культура в Україні є часткою загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Практика свідчить, що фізична культура, до складу якої входять фізичне виховання, спорт та фізична рекреація, є важливим засобом підвищення соціальної трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних і творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків. Спорт як органічна частина фізичної культури є сферою діяльності людей, виявлення та уніфікованого порівняння у змаганні їх досягнень у певних видах фізичних вправ.

Розвиток фізичної культури і спорту в Рівненській області, як і в кожному регіоні України, обумовлений потребами суспільства, рівнем соціально-економічного розвитку, станом освіти, науки, культури, традицій та ін.

У 1991 році відбулося становлення державності України. Проте, на жаль, перше десятиріччя розвитку фізичної культури і спорту в Рівненській області, як і в Україні в цілому, характеризується значними проблемами, пов'язаними з умовами існування суспільства:

- глибокою економічною кризою, обумовленою переходом на нові форми економічного господарювання (з державної форми власності на приватну);
- стрімким спадом виробництва у промисловості та аграрному секторі;
- суттєвим зменшенням державного фінансування сфери фізичної культури і спорту;
- значним зниженням рівня життя населення;
- порушенням екологічної рівноваги;
- різким погіршенням фізичного розвитку людей і рівня їх здоров'я, скороченням тривалості життя.

Кількість підприємств, організацій та установ в області, які проводили фізкультурно-оздоровчу роботу, суттєво зменшилася, припинили свою діяльність десятки дитячих і підліткових фізкультурно-оздоровчих клубів при ЖЕКах, було скорочено посади

педагогів-організаторів спортивної роботи з населенням за місцем проживання, інструкторів фізичної культури у трудових колективах. Переважна більшість населення, особливо в сільській місцевості, практично позбавлена можливості брати участь у будь-яких формах фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи. Це призвело до різкого погіршення рекреації, фізичного та психічного стану працездатної частини населення і проявилось у значному зростанні серцево-судинних, онкологічних, психічних та інших захворювань, зумовило посилення тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії.

Погіршився стан утримання і використання матеріально-технічної бази фізкультури і спорту, а приватизація частини спортивних споруд супроводжується і на даний час використанням їх не за призначенням. Під загрозою руйнування знаходиться в цілому досить ефективна система підготовки спортсменів високого класу, скоротилася мережа дитячо-юнацьких спортивних шкіл, кількість регіональних та національних змагань і навчально-тренувальних зборів. Тенденційно спостерігається перехід висококваліфікованих фахівців і спортсменів в інші сфери діяльності або виїзд на роботу за кордон, тобто вони втрачаються як висококваліфіковані кадри для фізкультури та спорту. Змінилася питома вага позаурочних занять з фізичного виховання в усіх навчальних закладах.

Значні проблеми розвитку галузі фізичної культури та зумовлені ними негативні наслідки вимагають відповідного відображення у суспільній свідомості, науково-методичного обґрунтування мети, завдань та організації їх вирішення.

Юридичною основою для розвитку фізичної культури і спорту в Україні є Конституція України, Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, які разом з іншими законодавчими актами визначають загальні правові, соціальні, економічні й організаційні основи фізичної культури і спорту участь державних органів, посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій, незалежно від форм власності, у зміцненні здоров’я громадян, досягненні високого рівня працездатності та довголіття засобами фізичної культури.

З метою створення умов для реалізації державної політики у сфері зміцнення здоров’я населення України засобами фізичного виховання і спорту та задоволення потреб у покращенні здоров’я, фізичному і духовному розвитку Указом Президента України від 1 вересня 1998 р. було затверджено Цільову комплексну програму на 1999-2005 роки “Фізичне виховання – здоров’я нації”. В ній чітко визначені гри головні напрямки діяльності:

1. Фізкультурно-оздоровча та спортивна робота у таких сферах:
 - навчально-виховній;
 - виробничій і соціально-побутовій;

- спортивна діяльність у державі.

2. Фізичне виховання та спортивна діяльність населення із специфічними професійними або фізичними характеристиками:

- фізична підготовка в Збройних силах України та інших військових формуваннях;

- фізкультурно-оздоровча, реабілітаційна та спортивна діяльність серед інвалідів;

- фізичне виховання сільського населення.

3. Система забезпечення розвитку галузі, що включає: кадрове, науково-методичне, матеріально-технічне, фінансово-економічне, медико-біологічне, інформаційне, нормативно-правове, організаційне та вдосконалення міжнародних зв'язків.

Основними завданнями цільової програми визначено:

а) сприяння фізичному і духовному розвитку молоді, виховання в неї почуття громадської свідомості та патріотизму, бажання активно сприяти утвердженню державності в Україні;

б) розвиток фізкультурно-спортивного руху в Україні з урахуванням змін в усіх сферах суспільного життя та ціннісних орієнтацій населення;

в) забезпечення переорієнтації практичної діяльності галузі на розв'язання пріоритетної проблеми-зміцнення здоров'я населення засобами фізичного виховання, спорту та фізичної рекреації;

г) створення умов для задоволення потреб кожного громадянина України в зміцненні здоров'я, фізичному та духовному розвитку;

д) виховання в населення України відповідних мотиваційних та поведінкових характеристик, активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя;

є) забезпечення передових позицій у міжнародному спортивному русі, спорті вищих досягнень, сприяння розвитку олімпійського руху в Україні, піднесення міжнародного авторитету держави у світовому співтоваристві.

Реалізація завдань цільової комплексної програми здійснюється в Рівненській області з урахуванням основних положень державної та регіональних програм розвитку фізичної культури.

Таким чином, розроблені та прийняті до реалізації державні законодавчі, програмні та нормативні акти і їхнє всебічне забезпечення повинні сприяти прогресивному розвитку всіх напрямків галузі "Фізична культура".

Фізичне виховання у навчально-виховній сфері залежить від соціально-економічних умов в регіоні. Економічні труднощі, погіршення екологічних умов, значне зниження рівня життя більшої частини населення, гіподинамія, скорочення державної і особливо

суспільної системи спортивних організацій для молоді, перехід фахівців в інші сфери діяльності, скорочення матеріально-технічної бази спорту і системи змагань, що відбулися в державі, не могли не вплинути на фізичне виховання, розвиток спорту і стан здоров'я та фізичної підготовленості дітей, школярів, студентів.

Статистичні дані, наведені у державних програмах, свідчать, що проблеми із здоров'ям і фізичним розвитком дітей і підлітків в Україні стояли і залишаються стояти надзвичайно гостро: біля 60% учнів шкіл мають порушення статури, у 30% – неврози, у 30-40% – відхилення від норми у серцево-судинній системі тощо. В той же час постійно зменшується кількість дітей, які залучені до спорту в системі ДЮСШ. Протягом 1993-1998 років значно зросла група ризику серед найактивнішої частини молоді, що зумовило підвищення на 63 % кількості неповнолітніх, притягнутих до кримінальної відповідальності. Кожен третій юнак за станом здоров'я не призивався до Збройних сил; 2,5% новонароджених мали вади розвитку або спадкову патологію.

У “Концепції фізичного виховання в системі освіти України” констатується, що протягом останнього десятиліття склалася тривожна ситуація – різко погіршилося здоров'я і фізична підготовленість дошкільників, учнівської та студентської молоді. Це насамперед пов'язано з кризою в національній системі фізичного виховання населення. Причинами кризи визначають:

- знецінення соціального престижу здоров'я, фізичної культури і спорту;
- відставання від сучасних вимог усіх ланок підготовки і перепідготовки фізкультурних кадрів;
- недооцінка у дошкільних установах і навчальних закладах соціальної, оздоровчої та виховної ролі фізичної культури і спорту;
- залишковий принцип її фінансування.

На підставі аналізу було зроблено висновок про “необхідність радикальної перебудови системи фізичного виховання підростаючого покоління...”.

У затвердженій Колегією Міністерства освіти “Концепції фізичного виховання в системі освіти України” (1997 р.) сформульовано ідейні основи національної системи фізичного виховання як загальнолюдські та гуманістичні цінності. “Фізичне виховання дітей і молоді в Україні є невід'ємною частиною системи народної освіти, важливим компонентом гуманітарного виховання дітей і молоді, формування у них патріотичних почуттів, фізичного та морального здоров'я, вдосконалення фізичної і психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності. Критеріями ефективності фізичного виховання дітей і молоді визначено:

- рівень фізичного розвитку та показники їхнього здоров'я;
- грамотність щодо використання ними основних засобів і форм фізичного виховання;
- дотримання здорового способу життя;
- відсутність негативних звичок;
- включеність у процес фізичного виховання і спорту”.

Організаційно-педагогічну основу фізичного виховання дошкільнят, учнівської і студентської молоді в системі освіти України складають: предмет “Фізична культура” і дисципліна “Фізичне виховання”. Вони введені як обов’язкові в дошкільних, середніх і вищих навчальних закладах усіх типів і форм власності.

Для фізичного виховання використовуються різноманітні типи і нетрадиційні засоби і методи. Основною організаційною формою фізичного виховання в навчальних закладах є урок, а також позаурочні форми: фізкультурно-оздоровчі заняття в режимі дня, у фізкультурних гуртках і спортивних секціях, у групах загальної фізичної підготовки, лікувальної фізичної культури та реабілітації, рекреації тощо. В усіх навчальних закладах проводиться державне тестування фізичної підготовленості учнів і студентської молоді; в навчальні плани ВНЗ запроваджено екзамен з фізичного виховання.

Важливими формами фізичного виховання дітей і молоді є заняття у спортивних школах різного типу, клубах за інтересами, спортивних відділеннях ВНЗ, регіональних спортивних клубах, а також самостійні заняття фізичними вправами, виконання домашніх завдань тощо.

Значно підвищує активність дітей і молоді в заняттях фізичними вправами така форма фізичного виховання, як спортивні змагання. В Рівненській області, як і в країні в цілому, поступово зростає їх кількість для дітей і молоді в системі освіти: від шкільних, районних, міських, обласних до республіканських.

У розвитку навчально-виховної сфери наявні проблеми і завдання. Головними з них є:

1. Формування в учнівської молоді потреби у зміцненні здоров’я засобами фізичної культури і спорту.
2. Розробка і реалізація ефективного дидактичного наповнення змісту фізичного виховання в навчальних закладах.
3. Збільшення обсягу рухової активності дітей, учнів і студентів залежно від психофізіологічної потреби в рухах.
4. Підвищення якості навчального процесу з фізичного виховання та забезпечення його висококваліфікованими фахівцями.
5. Забезпечення процесу фізичного виховання у системі освіти сучасними науково-методичними комплексами.
6. Удосконалення матеріально-технічного забезпечення з урахуванням сучасного економічного становища держави.

7. Використання бюджетного і позабюджетного фінансування процесу фізичного виховання в навчальних закладах.

8. Оптимізація управління фізичного виховання дітей і молоді.

Для реалізації цих завдань у цільовій комплексній програмі “Фізичне виховання – здоров’я нації” розроблено заходи, які передбачають:

- ввести до 2005 року третій урок фізкультури на тиждень у школі і ПТУ та чотири години протягом всього періоду навчання у ВНЗ;

- запровадити в навчальних закладах та закладах охорони здоров’я систему багатоступеневих спортивно-масових змагань;

- впровадити систему організації шкільної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи, орієнтованої на створення спортивних клубів, спеціальних спортивних класів;

- забезпечити залучення до фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять на пільгових умовах дітей-сиріт, дітей-інвалідів, дітей із малозабезпечених або багатодітних сімей тощо;

- запровадити державні стандарти освіти “Фізичне виховання” для всіх ланок навчання, привести у відповідність з ними навчальні плани і програми з фізичного виховання;

- внести зміни до державних тестів і нормативів фізичної підготовленості, врахувавши досвід його функціонування;

- створити при Міністерстві освіти України підрозділ управління фізичним вихованням у галузі освіти.

Всі ці заходи адресовані конкретним державним структурам, однією з яких є Міністерство освіти і науки України.

Криза у галузі фізичної культури особливо суттєво позначилася на стані та тенденціях розвитку фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності на селі.

У державній Програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні визначався критичний стан щодо впровадження засобів фізичної культури в сільській місцевості, де “...переважна більшість населення в сільській місцевості практично позбавлена можливості займатися будь-якими формами фізкультури оздоровчої і спортивної роботи”. Там же констатувався незадовільний стан розвитку матеріально-спортивної бази у сільській місцевості, де на 53 села припадав тільки один стадіон, на 25 сіл – один спортивний зал, на 715 – один критий плавальний басейн. Майже 60% населених пунктів не мали спортивних споруд, а ті, що є, не відповідали елементарним санітарно-гігієнічним і технічним вимогам. Як результат – тільки троє зі ста сільських дітей мали можливість займатися в ДЮСШ.

Відповідно до вимог законів України “Про фізичну культуру і спорт” і “Про пріоритетність соціального розвитку села та

агропромислового комплексу в народному господарстві України” державних програмах (1994, 1998 рр.) було визначено стратегічну мету – “створення необхідних умов для занять фізкультурно-оздоровчою і спортивною діяльністю сільського населення” і пріоритетні напрямки розвитку фізичного виховання і спорту. До них були віднесені: впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти сільського населення для формування традицій і культури здорового способу життя; забезпечення якісного розвитку фізичної культури і спорту; створення матеріально-технічної бази у всіх сферах фізкультурної діяльності; реформування організаційних основ фізкультурно-спортивного руху на базі сільського кооперативно-профспілкового фізкультурно-спортивного товариства “Колос” у державну фізкультурно-спортивну організацію “Колос”, яка б сконцентрувала і забезпечила розвиток фізичної культури; впровадження на селі ефективних форм, методів, засобів фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності, кадрове і фінансове забезпечення системи розвитку спорту в сільській місцевості за розрахунок державного і місцевого бюджетів.

У статистичній звітності Держкомспорту за 2000 рік зафіксовано лише один показник – наявність інструкторів з фізичної культури в сільських і селищних радах. Всього в Україні їх працює 226 чоловік і лише 99 з них (43,8%) мають вищу освіту.

Для успішної реалізації в **Рівненській області** вимог закону України “Про фізичну культуру і спорт”, завдань цільової комплексної програми “Фізичне виховання – здоров’я нації”, “Концепції фізичного виховання в системі освіти України”, “Положення про організацію фізичного виховання в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України”, реалізації Указу Президента України “Про національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту” необхідні висококваліфіковані кадри у галузі фізичної культури. Проблема ж кадрового забезпечення галузі фізичної культури (особливо у сільській місцевості) стоїть досить гостро. Зокрема, за даними кабінету фізичної культури і здоров’я Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти за період 2003-2007 р.р. через курси підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури пройшли 859 чоловік, з них 9% не мають вищої освіти. В ряді шкіл у сільській місцевості предмет “фізична культура” викладають вчителі, які взагалі не мають спеціальної фізкультурної освіти, а в ряді шкіл м. Рівне та області до викладання залучаються студенти старших курсів спеціальності “Фізична культура” нашого Рівненського державного гуманітарного університету. Ще складніша ситуація в місті Рівному та області з інструкторами фізичної культури у дошкільних закладах, інструкторами оздоровчо-масової роботи на виробництві чи

за місцем проживання, методистами з фізичної культури, організаторами, керівниками туристичної роботи та рекреації, фахівцями з експлуатації спортивних споруд тощо.

У м. Рівному підготовку спеціалістів з фізичної культури проводить Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. С.Дем'янчука. Проте варто врахувати, що даний ВНЗ, з однієї сторони, не орієнтується на підготовку спеціалістів з фізичної культури виключно для Рівненської області, а з іншої сторони, даний ВНЗ є приватним, а отже повністю виключає державну форму навчання, тим самим не залишаючи жодного шансу для отримання вибраної спеціальності випускникам шкіл із малозабезпечених сімей, особливо дітей із сільської місцевості.

Рівненський державний гуманітарний університет у своїй діяльності перш за все зорієнтований на підготовку спеціалістів для потреб Рівненського регіону, своєрідного замовника спеціалістів з фізичної культури для інфраструктури області. З цією метою при університеті створена наукова лабораторія фізичного виховання з проблем впровадження новітніх технологій фізичного виховання в практику шкіл Рівненської області, яка тісно співпрацює з лабораторією фізичного виховання Інституту проблем виховання Академії педагогічних наук України та кабінетом фізичної культури і здоров'я Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Мета лабораторії – об'єднати педагогічні кадри галузі фізичної культури Рівненської області і створити єдиний науково-методичний простір для оптимізації змісту фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Значне зростання вимог до фахівців галузі “Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини”, професійна діяльність яких повинна бути спрямована на фізичне виховання і фізкультурно-оздоровчу роботу в навчально-виховній сфері, на підтримання і зміцнення здоров'я людини, обумовило появу нових напрямків багатоступеневої підготовки кадрів, орієнтацію на це системи підвищення кваліфікації спеціалістів та необхідність утворення відповідних інфраструктур.

Однією з таких передумов є входження України до єдиного європейського простору і, відповідно, реалізація системою вищої освіти України ідей Болонського процесу. Міністерством освіти і науки України окреслена Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти, яка перш за все передбачає стійкі зв'язки змісту освіти з практичною діяльністю і науковими дослідженнями. Проте участь вищої освіти в Болонських перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток і набуття нових якісних ознак, а не втрату кращих традицій і зниження національних стандартів якості освіти.

Згідно із статутом Рівненського державного гуманітарного університету одним із пріоритетних напрямків його діяльності є підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі фізичного виховання і спорту для роботи у ВНЗ ІІ-ІУ рівнів акредитації. Слід відзначити, що наш університет вже з 1991 року здійснює додаткову спеціалізацію з фізичної культури на педагогічному факультеті, присвоюючи випускникам кваліфікацію “вчитель фізичної культури в початкових класах” та “інструктор з фізичного виховання в дошкільних закладах”, а вже з 2004 року здійснює підготовку бакалаврів за спеціальністю 6.010100 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура” з ліцензованим обсягом прийому 50 чоловік.

Система кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання і спорт” окрім вирішення підготовки кваліфікованих спеціалістів з фізичної культури для загальноосвітніх закладів повинна вирішувати завдання підготовки кваліфікованих організаторів спортивно-масової роботи різних груп населення. Дане твердження є особливо актуальним з огляду на вищевикладений матеріал концепції розвитку спеціальності і свідчить про необхідність відкриття в Рівненському державному гуманітарному університеті спеціалізації в галузі підготовки вчителя фізичної культури за освітньо-кваліфікаційним рівнем – 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура” з присвоєнням кваліфікації “Вчитель фізичної культури. Організатор спортивно-масової роботи”.

Спеціаліст фізичної культури з даної кваліфікації повинен знати і вміти застосовувати на практиці:

- норми раціонального рухового режиму осіб усіх категорій населення;
- медико-біологічне обґрунтування використання засобів і методів фізичного виховання;
- педагогічні і медичні методи контролю за процесом фізичного виховання і фізичної підготовки різних груп населення;
- механізми розвитку фізичних якостей і формування рухових навичок;
- особливості проведення занять фізичною культурою з особами різного віку, статі, соціального стану, фізичного розвитку тощо;
- санітарно-гігієнічні вимоги і вимоги щодо безпеки проведення занять фізичними вправами;
- вміння надати першу медичну допомогу в разі травмування;
- структуру і зміст управлінської діяльності в галузі фізичної культури;
- демонстрацію техніки виконання фізичних вправ;
- оперування нормативно-правовими знаннями в галузі фізичної культури;

- мати достатній рівень фізичної підготовленості і володіти навичками страхування;

- вміло проводити організаційно-педагогічну, спортивну і організаційну роботу з особами усіх категорій населення.

Система кадрового забезпечення галузі “Фізичне виховання, спорт і здоров’я людини” окрім вирішення підготовки кваліфікованих спеціалістів-практиків з фізичної культури повинна вирішувати і завдання підготовки кваліфікованих наукових та науково-педагогічних кадрів.

Наукові дослідження є рушійною силою вищої освіти, тому в розвитку загального простору освіти, практичної підготовки фахівців до проведення наукових досліджень, участі у європейському дослідницькому просторі центральна роль відводиться саме університетам. Зважаючи на це, впровадження освітнього рівня “магістр” підвищить ефективність професійного відбору тих, хто має здібності до наукової та науково-педагогічної діяльності і є підготовчим етапом вступу до аспірантури.

Низький рівень фізичної підготовленості населення, стан здоров’я, фізичний розвиток дітей і молоді вимагають впровадження нового змісту і нових підходів до організації системи фізичного виховання, забезпечення оптимальних режимів рухової активності різних груп населення, проведення радикальних, дійових реформ, спрямованих на покращення здоров’я людей, створення для цього належних умов, впровадження здоров’язберігаючих технологій. Реалізація цих завдань передбачає науковий підхід і є полем діяльності для молодих науковців.

Концепція підготовки фахівців галузі фізичної культури і спорту спрямована на формування здібностей активно, результативно і самостійно діяти, вирішувати завдання галузі, а також гармонійно вписуватися в сучасне суспільство, засвоювати та творчо застосовувати норми і принципи у практичній діяльності. Зміст підготовки викладацьких кадрів для вищої професійної фізкультурної освіти в магістратурі має визначення кінцевих та проміжних цілей навчання.

Вищий навчальний заклад веде науково-методичну підготовку викладача, результативність професійної діяльності якого буде залежати від його особистих характеристик. Дисципліна викладання, за допомогою якої майбутній педагог буде взаємодіяти зі своїм учнем-студентом, детермінована і спрямована на навчання “навчити, виховати, розвинути” людську особистість.

Для визначення структури і змісту підготовки магістрів враховуються соціальні і особистісно значимі проблеми, що в сукупності складають наукове поле фізичної культури і спорту та

сферу майбутньої практичної діяльності магістрів фізичного виховання і спорту. При цьому враховуються наступні фактори:

1. Зміст підготовки магістра передбачає науково-дослідну і науково-педагогічну спрямованість, тому особлива увага приділяється інноваційним аспектам теорії і практики фізичної культури, а саме при вирішенні проблем, які закладені у магістерські програми.

2. Магістранту надається можливість оволодіти новими ідеями, які базуються на аргументованих теоріях, під новим кутом зору, критичного до них віднести і скорегувати чи доповнити свої уявлення про предмет, який він досліджує.

3. Магістерські дослідження націлені на те, щоб виконати підготовчу для практики функцію, а саме, представити необхідну для розвитку практики інформацію і пояснити ситуацію у визначеному колі проблем.

Підготовка магістрів з фізичної культури і спорту спрямована на створення умов для творчого розвитку обдарованої особистості і підготовку фахівців за одним з функціональних напрямів діяльності: науково-дослідним, науково-педагогічним, управлінським. У процесі навчання магістр оволодіває поглибленими знаннями з фізичної культури і спорту, уміннями інноваційного характеру, навичками науково-дослідної, науково-педагогічної діяльності, набуває певного досвіду використання одержаних знань і набуває вміння створювати елементи нових знань для вирішення завдань у сфері фізичної культури і спорту.

У Рівненській області функціонують навчальні заклади I-IV рівнів акредитації, в яких сповна себе можуть реалізувати магістри з фізичного виховання.

Основна мета Рівненського державного гуманітарного університету – виплекати справжнього фахівця у сфері фізичної культури і спорту, здатного нести у найвіддаленіші райони Рівненської області та західного регіону не тільки ідеї здорового способу життя і фізичного розвитку населення, але й ідеї єдності українського народу. Понад 90% випускників РДГУ працюють за фахом у загальноосвітніх закладах Рівненської області.

Концепція освітньої діяльності та перспективи розвитку спеціальності напряму „Фізичне виховання” в Рівненському державному гуманітарному університеті базується на Законі України „Про вищу освіту”, Законі України „Про фізичну культуру і спорт”, Державній національній програмі „Освіта (Україна XXI століття)”, „Положенні про організацію фізичного виховання в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України”, „Концепції фізичного виховання в системі освіти України”, цільовій комплексній програмі „Фізичне виховання – здоров’я нації”.

„Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві України”, реалізації Указу Президента України „Про національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту”, Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах та нормативно-правових актах Міністерства освіти і науки України з питань вищої освіти, які передбачають реалізацію основних положень про ступеневу підготовку фахівців нового типу, які зможуть реально долучитися до формування європейського освітянського простору.

Професор кафедри ТМФВ В.К. Кіндрат

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Система навчання у вищому навчальному закладі передбачає формування основ самовдосконалення майбутнього спеціаліста. Специфіка такого підходу полягає перш за все в організації самостійної діяльності студентів, яка б забезпечувала успішне оволодіння не тільки програмовим матеріалом, але й навичками наукового дослідження, творчої діяльності.

Самостійна робота у вузі є основною формою організації та управління пізнавальною діяльністю студентів, основною метою якої є професійно-педагогічна підготовка кваліфікованих кадрів. Самостійна робота є, водночас, основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Залучення студентів спеціальності „фізичне виховання” до самостійної роботи, зокрема, до навчально-дослідної роботи передбачає надбання умінь спостерігати, збирати факти, аргументовано їх обґрунтовувати, вивчати, систематизувати і статистично їх обробляти, аналізувати й узагальнювати педагогічний досвід учителів та тренерів, визначати найбільш гострі й актуальні проблеми, знаходити шляхи їх розв'язання, постійно бути у творчому пошуку та виявляти винахідливість. Саме тому при організації самостійної роботи важливо забезпечити, в першу чергу, розвиток педагогічних здібностей студентів, які складають основу педагогічної майстерності майбутніх спеціалістів. Серед таких здібностей в педагогічній літературі розрізняють пізнавальні, конструктивні,

ЗМІСТ

Кіндрат В.К. Концепція освітньої діяльності та перспективи розвитку підготовки фахівців напряму „Фізичне виховання” в Рівненському державному гуманітарному університеті	3
Кіндрат В.К. Розвиток педагогічних здібностей у процесі самостійної роботи майбутніх вчителів фізичної культури	14
Мамчур С.Л. Засоби гімнастики як основа формування педагогічних умінь у процесі учбової практики студентів педагогічного факультету	19
Демчук С.П. Основні критерії ефективності підготовки фахівців ВНЗ	21
Злуніцина Н.В., Наумова Н.І. Нетрадиційні методи у зміцненні та оздоровленні організму людини	
Полюхович Л. Формування здорового способу життя, як складова частина фізичного виховання студентів	30
Брежицька І. Медико-педагогічний контроль за розвитком фізичних якостей студентів	34
Кузнєцова О.Т. Організація самостійної роботи студентів педагогічних вузів з дисципліни „Теорія і методика тестування у фізичному вихованні”	38
Шумарова О. Особливості використання нетрадиційних засобів фізичного виховання (на прикладі національної скаутської організації України „пласт”)	47
Власюк Г.І. Проблеми професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури	51
Чалій Л.В. Спортивний туризм як складова фізичної культури	57
Дутчак В.В. Методика розвитку витривалості, гнучкості та прудкості	63
Тройнін І.О. Важливі аспекти педагогічної майстерності вчителя фізичної культури	69
Семенович С.В. Алкоголь у молодіжному середовищі	71
Базиліук Н.О., Ужеліна О.М. Новітні технології фізичного виховання студентської молоді	78
Панчук А.П. Позакласна фізкультурно-масова робота	84
Колесник Ж.М. Психологічна культура майбутнього вчителя фізичної культури	89
Залужна С. „Особливості навчання рухових дій у фізичному вихованні”	92
Парфенюк М.Г. Організація форм фізичного виховання у позаурочний час	97

Янчук В.П. Особливості впливу занять фізичної культури на людей розумової праці	103
Лукашук І. Витривалість в системі спортивної підготовки спортсменів – регбістів віком 10-12 років	111
Вітрук В.О. Розумова працездатність, як психолого-педагогічна проблема	115
Пасєка М. Особливості навчання дітей самостійним заняттям	119
Радіца М. Формування вмінь і навичок працювати самостійно.....	125

Наукове видання

ЗБІРНИК

наукових статей з галузі фізичної культури та спорту

**ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У
КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ПЕДАГОГІКИ ВНЗ**

Періодичне видання

Випуск 5

Збірник наукових статей з галузі фізичної культури та спорту
„Проблеми фізичного виховання у контексті освітньої педагогіки
ВНЗ”. – Рівне: РДГУ, 2008 – Випуск 5. – 131 с.

Підписано до друку 19.03.2008 р. Формат 60x84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 7,7.
Наклад 300 прим. Зам. № 46/1.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету